

УДК 656.078

ОСНОВИ ЛОГІСТИЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ ПРИ ФОРМУВАННІ ЛОГІСТИЧНИХ СИСТЕМ

*Дикань В. Л., д.е.н, професор,
Панчишин Я. М., аспірант (УкрДАЗТ)*

Розглянуто основи логістичної інтеграції, визначено підсистеми логістичної системи та теоретичні основи формування логістичних інтеграційних об'єднань.

Постановка проблеми та її зв'язки з науковими чи практичними завданнями. Перехід України до ринкової економіки створив величезну кількість проблем, практичне розв'язання яких дуже ускладнено через відсутність відповідних теоретичних розробок. Одна з таких проблем—це формування логістичних систем, які дають можливість забезпечити ефективне управління товаропотоками. Нажаль, сьогодні формування логістичних систем в Україні не знаходиться на належному рівні: немає належного інформаційного забезпечення процесу управління товарними потоками, недостатньо розвинута мережа крупних логістичних посередників та науково-дослідних установ, які б займалися проблемами логістики та надавали підприємствам на платній основі необхідну інформацію або виконували за їх замовленням відповідні дослідження. Таким чином, дана проблема має велике практичне значення, але без приділення належної уваги як з боку держави, так і суб'єктів господарювання, без вкладення відповідних коштів і без теоретичної її розробки, неможливо сформувати оптимальні логістичні системи і забезпечити своєчасне і з оптимальними витратами доведення вироблених товарів до споживачів.

Аналіз останніх досліджень та виділення невирішених частин загальної проблеми. Цій проблемі вже не одне десятиріччя приділяється дуже велика увага. Так Окландер М. А. поняття «логістична система» трактує як організаційно-управлінський механізм, пов'язаний із досягненням потрібного рівня інтеграції логістичних функцій за рахунок організаційних перетворень у структурі управління (підрозділ логістики) та впровадженням управлінських процедур (операційних систем), основою яких є планування постачання, підтримки виробництва і фізичного розподілу як єдиного матеріального потоку. Він запропонував методику розрахунку агрегованого показника ефективності функціонування логістичної системи [1]. Проблемі формування регіональних логістичних систем приділяє увагу Ларіна Р. Р. [2]. Логістична система, на думку Соколова І. О, це економічна система, яка складається з взаємодіючих підсистем та елементів, які виконують логістичні функції та

об'єднані єдністю цілей, інтересів, які реалізуються шляхом управління економічними потоками в межах реалізації корпоративної стратегії [3]. Він визначає, що такі ознаки як наявність потокового процесу та системна цілісність доводять приналежність логістичної системи до класу систем. Пушкар М. С. наголошує, що логістичні системи вкладаються у загальноприйняте поняття «системи», бо вони також складаються з системоутворюючих елементів, тісно взаємопов'язаних між собою, які мають упорядковані зв'язки й утворюють певну структуру із заздальгід заданими властивостями [4]. Науковець наводить характерні властивості логістичних систем, які дають підстави віднести їх до класу складних систем. Одне з останніх досліджень логістичних систем, проведено Омельченко В. Я. у монографії «Стратегія розвитку логістических систем в умовах глобалізації мирової економіки» у 2008 році, який підходить до логістичних систем як до сукупності суб'єктів логістики, об'єднаних в логістичних ланцюгах та мережах з метою оптимальної та раціональної організації руху економічних потоків з мінімальними логістичними витратами [5]. Основними елементами логістичної системи Омельченко В.Я. визначає суб'єкти логістики, які взаємопов'язані та взаємодіють, а метою створення та функціонування логістичної системи є оптимізація та раціоналізація економічних потоків при мінімумі логістичних витрат.

Вищезазначене визначає зацікавленість даною проблематикою та дозволяє сформулювати **мету статті**, яка полягає у встановленні місця логістичної інтеграції при формуванні логістичних систем та визначенні структури логістичної системи.

Виклад основного матеріалу дослідження. В останній час все більше дослідників звертаються до теми інтеграції. Її актуальність не зменшилася навіть зараз, коли наслідки економічної кризи набули вражаючих масштабів. Про інтеграцію мова йде як на рівні суб'єктів економік різних країн, так і на рівні суб'єктів тільки однієї країни. В загальному вигляді інтеграція - це об'єднання економічних суб'єктів, поглиблення їх взаємодії,

розвиток зв'язків між ними. Інтеграція суб'єктів господарювання, на думку Попова О. О. – це сукупність організаційно-економічних відносин між господарюючими суб'єктами, які взаємодіють в складі інтеграційної структури на координаційних або субординаційних началах з приводу встановлення повторюючихся стійких взаємодій в процесах організації виробництва, праці та управління, обміну результатами виробництва з метою гармонізації економічних інтересів, досягнення синергетичного ефекту при суспільній діяльності та взаємовідносин зі зовнішніми контрагентами, включаючи державні органи [6]. На думку Бублікової Н. Я., під інтеграцією суб'єктів господарювання розуміються різні види об'єднань суб'єктів своїх ресурсів, активів, технологій виробництва, інформації, мереж збуту, частки ринку та інших цінностей для досягнення загальних цілей та задоволення своїх інтересів на період дії цих цілей [7].

Інтеграція виконує декілька функцій, які дозволяють розкрити різні рівні (макро-, мезо- та мікрорівень), специфіку та визначити основні риси інтеграції суб'єктів господарювання [6, С. 27].

Процеси інтеграції не обійшли й сферу логістики та охопили процеси, що пов'язані з рухом ресурсів і готової продукції, а також потоків, що їх супроводжують. Під логістичною інтеграцією в широкому розумінні Зирянов О. В. та Мельников О.В. розуміють об'єднання учасників, які реалізують рух матеріального та супутніх йому інформаційного та фінансового

потоків в логістичній системі або ланцюзі, на основі логістичної координації з метою скорочення загальних логістичних витрат, пов'язаних з задоволенням потреб споживачів [8].

Але, виходячи з визначення інноваційної логістики, варто відзначити, що **логістична інтеграція** охоплює не тільки 1) всі функції самостійних підприємств, які пов'язані з обслуговуванням логістичних потоків, зокрема товарних, фінансових, інформаційних, сервісних, а також їх підприємницький потенціал, який забезпечує виконання таких функцій; 2) окремі стадії або процеси логістичних потоків різних самостійних підприємницьких структур, наприклад транспортування, складування та ін.; 3) сукупність потоків, які проходять через стратегічні союзи або логістичні альянси [9, С. 167], але й відносини самостійних підприємств, які пов'язані з інноваційним розвитком логістичного процесу та об'єднанням знань, які знаходяться в основі формування інноваційних потоків.

Логістична інтеграція знаходиться в основі формування логістичної системи. Так як автор статті розглядає логістичну систему як економічну систему, яка складається з сукупності підсистем, то інтеграційні зв'язки існують як між підсистемами логістичної системи, так і знаходяться в основі формування кожної підсистеми, а також присутні у взаємозв'язку підсистем та логістичної системи у цілому з зовнішнім середовищем (рис. 1).

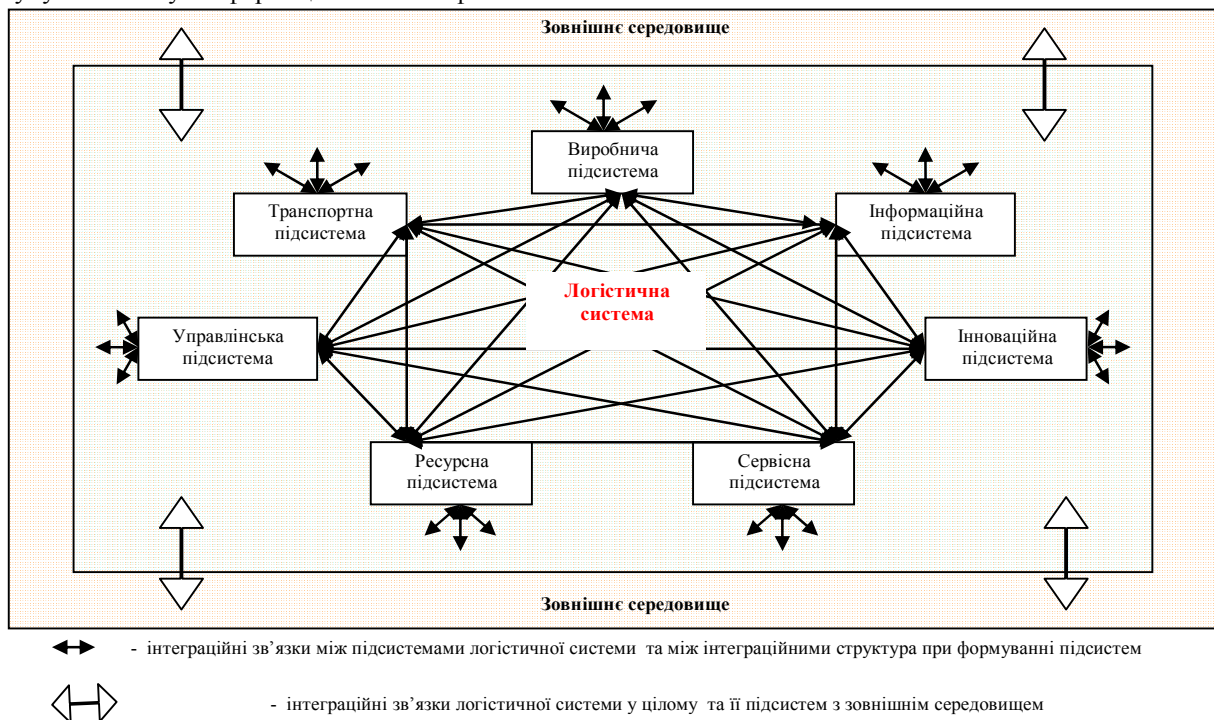

Рисунок 1 - Інтеграційні зв'язки в межах логістичної системи та з зовнішнім середовищем

Ресурсна підсистема націлена на своєчасне необхідними ресурсами (матеріальними, забезпечення суб'єктів логістичної системи трудовими, фінансовими та ін.) необхідної

кількості та якості в означені строки. Її функціональними підсистемами є матеріальна, трудова, фінансова, техніко-технологічна.

Управлінська підсистема включає три функціональні підсистеми: підсистема наукового супроводу (до її компонентів належать економічні закони функціонування ринкових відносин, закони організації, наукові підходи до управління, сукупність методів управління); функціональна підсистема управління (реалізує загальні та конкретні функції управління – планування, організація, контроль, облік, регулювання, аналіз); організаційно-структурна підсистема (включає побудову виробничо-технологічної структури взаємодії суб'єктів логістичної системи та її організаційної структури).

Виробнича підсистема націлена на здійснення виробничого процесу, мета якого випуск продукції або надання послуг у відповідності з вимогами споживачів, на основі логістичних принципів.

Інформаційна підсистема забезпечує інформатизацію усіх процесів, що відбуваються в межах логістичної системи, та обіймається проблемою обміну інформацією суб'єктів логістичної системи з зовнішнім середовищем.

Інноваційна підсистема забезпечує інноваційний розвиток логістичної системи, що передбачає впровадження інноваційних технологій у логістичний процес; а також забезпечує

формування і просування інноваційних потоків, накопичення знань та їх трансформацію в нові розробки.

Сервісна підсистема сприяє безпроблемному здійсненню усіх процесів в межах логістичної системи.

Транспортна підсистема забезпечує організацію ефективної доставки товарів та послуг на основі логістичних принципів.

Кожна підсистема логістичної системи формується поєднанням функцій суб'єктів господарювання, що здійснюють діяльність в одному з сегменті (транспортування, фінансова, виробнича, інформаційна, інноваційна діяльність та ін.). Отже можна говорити про створення *логістичних інтеграційних об'єднань* як сукупності суб'єктів господарювання, що об'єднуються для реалізації функцій певної підсистеми.

Зовнішнім середовищем логістичної системи є зовнішня логістична, транспортна та інноваційна інфраструктура, постачальники ресурсів, посередники, конкуренти, органи державного регулювання, споживачі послуг логістичної системи та ін.

Кожний потенційний учасник логістичного інтеграційного об'єднання самостійно приймає рішення щодо вступу до нього. Основними етапами його формування є (рис. 1.2):

Рисунк 1.2-Послідовність створення та визначення результатів логістичного інтеграційного об'єднання

1) аналіз господарської діяльності підприємств-учасників та моніторинг зовнішнього середовища, що дає підстави визначити пріоритетні напрямки подальшого розвитку; 2) встановлення цілей та задач, вирішення яких можливо тільки внаслідок взаємодії в межах

логістичного інтеграційного об'єднання; 3) розробка критеріїв ефективності логістичної інтеграції, що дає підстави для вибору учасників логістичного інтеграційного об'єднання; 4) розробка варіантів сценаріїв реалізації взаємодії в рамках логістичного інтеграційного об'єднання та вибір найкращого з запропонованих на основі критерію ефективності; 5) організація взаємодії суб'єктів логістичного інтеграційного об'єднання; 6) управління і контроль над діяльністю суб'єктів логістичного інтеграційного об'єднання; 7) оцінка ефективності функціонування логістичного інтеграційного об'єднання.

Узгодження економічних інтересів між підсистемами логістичної системи відбувається у декілька етапів, серед яких: 1) побудова моделі логістичної системи, що є сукупністю взаємодіючих підсистем; 2) аналіз основних напрямків діяльності логістичної системи; 3) ідентифікація взаємозв'язку між підсистемами логістичної системи; 4) ідентифікація взаємозв'язку логістичної системи з зовнішнім середовищем; 5) управління та контроль функціонування підсистем логістичної системи; 6) встановлення ефективності функціонування логістичної системи та механізму розподілу економічного ефекту між підсистемами.

Висновки. Таким чином, функціонування логістичних систем позитивно позначається на ефективності діяльності підприємств, які входять до її складу. Цілі функціонування кожного учасника в межах логістичного інтеграційного об'єднання різняться, але для досягнення глобальної мети функціонування логістичної системи всі вони повинні працювати як єдиний злагоджений механізм. Типом взаємодії між суб'єктами логістичного інтеграційного об'єднання обрано кооперацію, що передбачає добровільну взаємодію самостійних суб'єктів господарювання, при якому вони сприяють задоволенню інтересів один одного, дотримуючись принципу рівноправності.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1 Окландер М. А. Формування логістичних систем підприємств: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. екон. наук / М. А. Окландер. — Одеса, 2003. — 38 с.

2 Ларіна Р. Р. Теоретико-методологічні основи формування регіональних логістичних систем: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. екон. наук / Р. Р. Ларіна. — Харків, 2006. — 34 с.

3 Соколов І. А. Совершенствование управления туристскими предприятиями на основе логистизации потоковых процессов: автореф. дис. на соискание ученой степени канд. екон. наук / И. А. Соколов. - Москва, 2007. - 26 с.

4 Пушкар М. С. Логістичні системи підприємства: облік, аналіз і аудит: монографія / Пушкар М.С., Богач А. Г., Мельник В. Г. — Тернопіль: Економічна думка, 2007. — 202 с.

5 Омельченко В. Я. Стратегия развития логистических систем в условиях глобализации мировой экономики : монография / В. Я. Омельченко. – Донецк, ДонНУ, 2008. – 370 с.

6 Попов А. А. Интеграция хозяйствующих субъектов: сущность, функции, основные противоречия / А. А. Попов // Вестник ВГУ, серия «Экономика и управление», 2004. - № 2. – С. 22-30.

7 Бубликова Н. Я. Совершенствование стратегии интеграции промышленных комплексов (на примере предприятий автомобилестроения): автореф. дис. на соискание ученой степени канд. екон. наук / Н. Я. Бубликова. - Ульяновск, 2006. – 22 с.

8 Зырянов Логистическая интеграция в системе приоритетов развития межрегиональных экономических связей / А.В. Зырянов, А.В. Мельников: Режим доступа до статті: http://www.uran.ru/reports/usspe_s_2003/thesesofreports/t184.htm.

9. Фролова Л. В. Форми і ефективність логістичної інтеграції підприємств / Л. В. Фролова // Вестник Дон ДУЕТ, Серія «Економічні науки». – Донецьк, ДонДУЕТ, 2003. - №4(20). – С. 166-174.

Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Полякова О.М.